

Kurban kesmenin hükmü nedir?

Soru: Kurban kesmenin hükmü nedir?

Cevap

Hanefi mezhebine göre Kurban Bayramı günlerinde kurban kesmek vacip,¹² diğer üç mezhepte ise sünnettir.³ Hanefi mezhebi bu hususta aşağıdaki delillerle istidlal etmektedir:

- Allah Teala, “Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.”⁴ buyurmaktadır. Ayetteki “واَنْحِرْ” kalıbındaki emir fiili devenin kesiliş şekli olan ‘nahr’ uygulamasını ifade etmektedir. Emir mutlak olarak geldiğinde vucûbiyet ifade eder. İbn Abbas, Ata b. Ebi Rebah, Mücahid, İkrime, Hasan-ı Basri gibi alimler bu emrin devenin kurban edilmesi manasında olduğunu söylemektedirler.⁵
- Allah Rasûlu ﷺ şöyle buyurmaktadır, “Kimin imkanı olur da kurban kesmezse mescidimize yaklaşmasın.”⁶ Hadis-i şerifin kurban kesmeyenlere dair bir tehdit ihtiva etmesi bu ibadetin yerine getirilmesinin gerekli olduğuna işaret etmektedir. Zira kurban kesmek, yapılması tercihe bağlı olan bir amel olsaydı terki halinde tehdit olmazdı.
- Yine Allah Rasûlu ﷺ şöyle buyurmaktadır, “Kim bayram namazını kılmadan önce kurbanını keserse onu iade etsin.”⁷ Bu hadiste de kurbanın iade edilmesinin emredilmesi bunun tercihe bağlı bir ibadet olmadığını gösterir.

Kurban ibadetinin sünnet olduğunu söyleyen Şafii, Maliki ve Hanbeli fakihler ise şu delillerle istidlal etmektedirler:

- Allah Rasûlu ﷺ şöyle buyurmaktadır: “Kurban bana farz kılındı, size ise farz kılınmadı.”⁸
- Allah Rasûlu ﷺ şöyle buyurmuştur: “Zilhiccenin ilk on günü girdiği vakit sizden birisi kurban kesmek isterse saçından ve tırnağından bir şey koparmasın.”⁹ Bu rivayette de kurban kesme ibadeti kişinin tercihine bırakılmaktadır. Bu durum kurban ibadetinin vacip olmadığını gösterir.
- Hz. Ebu Bekir (r.a) ve Hz. Ömer (r.a) bir veya iki sene insanların farz olduğunu zannedip kendilerine uyması korkusuyla kurban kesmedi.¹⁰

Hanefiler diğer mezheplerin görüşüne şu şekilde cevap vermiştir:

- Hanefilere göre kurban ibadeti farz değil vaciptir, inkarı küfrü gerektirmez. Hadiste ise kurbanın farz olmadığı zikredilmektedir ki farz ve vacip birbirinden farklıdır.¹¹
- Hadisteki ‘irade etme’ ifadesi kast etmek/yönelmek manasındadır. Yani ‘Kim üzerine vacip olan kurbanı kesmek isterse...’ şeklindedir. Yani hadisin manası “Kim üzerine vacip olan

kurbanı kesmeyi kastederse ...” şeklindedir. Bu durum tıpkı ‘Namaz kılmak isteyen/namaza yönelen abdest alsın.” demek gibidir.¹²

- Hz. Ebu Bekir (r.a) ve Hz. Ömer’in (r.a) bu uygulaması onlar zengin olmayıp üzerlerine kurban vacip değilken gerçekleşmiş olabilir. Fakir oldukları halde kurban kesselerdi fakire de kurban kesmek vacip zannedilebilirdi.¹³

Diğer mezheplerin delilleri bu şekilde yorumlanmaz ise emir sıgası ile kurbanın kesilmesi gerektiğini ifade eden naslar ile bu rivayetler arasında çelişki ortaya çıkar ki kaynağı tek olan naslar arasında tearuz/çelişki olmamalıdır.

-
1. Hanefi mezhebine göre yapılmasında sevap, terk edilmesinde ise günah olan, ancak farz derecesinde olmayan hükümlere vacip denir. bk. Ebû Alî Ahmed b. Muhammed b. İshâk eş-Şâşî, *Usûluş-Şaşı* (Karaçi: el-Büşra, 2021), 291.
 2. Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî* (Karaçi: el-Büşra, 2021), 4/79.
 3. Heyet, *el-Mevsûatü'l-Fıkhiyye* (Kuveyt: Vezâratü'l-Evkâf ve's-Şûuni'l-İslâmiyye, 2010), 5/77.
 4. Kevser 108/2.
 5. Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfî İbn Kesîr, *Tefsîrü'l-Kur'ânî'l-'azîm* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1998), 8/476.
 6. Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî İbn Mâce, *Sünen-i İbn Mâce* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2009), “Edâhî”, 2. (Hadis No: 3123)
 7. İbn Mâce, *Sünen-i İbn Mâce*, “Edâhî”, 12. (Hadis No:3152)
 8. Ebü'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-Dârekutnî, *Sünenü'd-Dârekutnî* (Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2004), 5/508.
 9. Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim, *el-Câmi'u's-şâhîh* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2009), “Edahi”, 40. (Hadis No: 1977)
 10. Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kebîr* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2003), 9/443.
 11. Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî, *Bedâiu's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'* (Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1327), 5/62.
 12. el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî*, 4/80.
 13. Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *el-Mebsûr* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.), 12/8.